PRATIK DERS

Shqiptimi dhe drejtshkrimi: alfabeti, ë-ja dhe theksi

Ders kategorisi: Mësime të gjuhës shqipe

> Alfabeti, dyshkronjëshat, roli i ë-së, theksi dhe rregullat kryesore të drejtshkrimit.

Shqiptimi dhe drejtshkrimi: alfabeti, ë-ja dhe theksi

Shqipja shkruhet sipas parimit **fonetik**: çdo shkronjë i përgjigjet një tingulli dhe çdo tingull një shkronje. Prandaj një shqiptim i saktë çon drejtpërdrejt te një drejtshkrim i saktë. Drejtshkrimi i sotëm u njësua nga **Kongresi i Drejtshkrimit** i vitit 1972 dhe u kodifikua në rregulloren e vitit 1973.

Alfabeti

Alfabeti i shqipes ka **36 shkronja**: **7 zanore** — *a, e, ë, i, o, u, y* — dhe **29 bashkëtingëllore**. Nëntë prej tyre janë **dyshkronjësha**: shkruhen me dy shenja, por përfaqësojnë një tingull të vetëm dhe nuk ndahen kurrë në fund të rreshtit.

Dyshkronjëshi	Përshkrimi	Shembull
dh	fërkimor i shprehur, si në *dhelpër*	*dhoma, dhjetë, madhështi*
gj	mbylltor i qiellzës, i butë	*gjuhë, gjumë, gjithçka*
ll	anësor i trashë, i pasmë	*llambë, mollë, llogari*
nj	hundor i butë	*njeri, banjë, njoh*
rr	i dridhur i fortë, i gjatë	*rrugë, rrota, arrij*
sh	fërkimor i pashprehur	*shtëpi, shkollë, shpresë*
th	fërkimor i pashprehur, si në *thikë*	*thikë, thellë, i thjeshtë*
xh	bashkëtingëllore e shprehur	*xhaketë, xhami, xhiro*
zh	fërkimor i shprehur	*zhurmë, zhvillim, zhytem*

Shkronja ë — shkronja më e rëndësishme e shqipes

- **E theksuar** shqiptohet qartë: *fëmijë, ëndërr, këmbë, dëshirë*.
- **Në fund të fjalës** shpesh dëgjohet dobët ose nuk dëgjohet fare, por **shkruhet gjithmonë**: *punë, ditë, natë, mirë, shtëpitë*.
- Ajo **dallon kuptime dhe forma gramatikore**: *dhemb* (folje) — *dhëmb* (emër); *i madh — e madhe*; *mal — male*.
- Ajo **mban gjatësinë e rrokjes** dhe rregullon ritmin e fjalës.

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

Çiftet që ngatërrohen më shpesh

Çifti	Dallimi	Shembuj
q / ç	*q* është i qiellzës, i butë; *ç* është i pasmë, më i fortë	*qen — çelës*; *qaj — çaj*
gj / xh	*gj* i butë; *xh* më i fortë	*gjumë — xhami*
l / ll	*l* i hollë; *ll* i trashë	*lule — mollë*
r / rr	*rr* dridhet më gjatë	*rini — rrini*; *rugë* nuk ekziston, është *rrugë*
e / ë	ndryshojnë kuptimin	*dhemb — dhëmb*
i / y	*y* është zanore e mbyllur e përparme e rrumbullakuar	*di — dy*; *ti — ty*

Theksi

Në shumicën e fjalëve të shqipes theksi bie mbi **rrokjen e parafundit**: *shtë-**pi**-a*, *më-**su**-e-si*, *puno-**nim***. Në fjalët njërrokëshe dhe në disa huazime bie në rrokjen e fundit: *qy-**tet***, *ka-**fe***, *shqi-**pri***. Theksi **nuk shënohet me shenjë grafike** në shqip.

Nga letërsia shqipe

Vargjet e para të poezisë *Gjuha shqype* (1892) të Ndre Mjedës janë shkruar në gegërishten letrare të kohës:

«Përmbi za që lshon bylbyli, / gjuha shqype m'shungullon; / përmbi er' që jep zymbyli, / pa da zemren ma ngushllon.»

Krahaso me shqipen e sotme standarde: *zë* në vend të *za*, *lëshon* në vend të *lshon*, *zemrën* në vend të *zemren*. Këto nuk janë gabime: janë tipare të gegërishtes letrare para njësimit të vitit 1972 — mungesa e *ë*-së së patheksuar dhe kalimi *ë* → *a* para hundoreve.

Po ashtu Migjeni te *Poema e mjerimit* (1936) shkruan: *«Mjerimi ka vulën e vet të **shëmtueme**»* — forma gege e pjesores, që në standard është **e shëmtuar**.

Disa rregulla drejtshkrimore që duhen mbajtur mend

- Emrat e ditëve dhe të muajve shkruhen me **shkronjë të vogël**: *e hënë, janar*.
- Grupet **mb, nd, ng, ngj** ruhen të plota: *mbi, e ëmbël, ndër, këndoj, ngjyrë*.
- Nyja e përparme shkruhet **e ndarë** nga mbiemri: *i mirë*, jo *imirë*.
- Pjesëza **të** e lidhores shkruhet e ndarë: *të shkoj*, por shkurtohet me apostrof para zanores: *t'i them*.
- Fjalët e përbëra shkruhen bashkë: *bashkëpunoj, mirëmëngjes, kryeqytet*.

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
pun, mir, dit	**punë, mirë, ditë**	ë-ja fundore nuk hiqet në shkrim
çeni	**qeni**	ngatërrim q / ç

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

Gabim	Saktë	Pse
ruga	**rruga**	rr nuk shkruhet me një r
i mbël	**i ëmbël**	ruhet ë-ja e brendshme
Janar në mes fjalie	**janar**	muajt shkruhen me shkronjë të vogël
ndarja *rru-gë* si *r-rugë*	**rru-gë**	dyshkronjëshat nuk ndahen

Provo vetë

Korrigjo fjalët:

1. *shtepi* → **shtëpi**
2. *rugë* → **rrugë**
3. *çeni leh* → **qeni leh**
4. *i mbel* → **i ëmbël**
5. *mesues* → **mësues**

Burime dhe referenca

- Ndre Mjeda, *Gjuha shqype*, 1892.
- Migjeni, *Poema e mjerimit*, te *Vargjet e lira*, 1936.
- Kongresi i Drejtshkrimit të Gjuhës Shqipe, Tiranë, 1972.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.